

1. Опис навчальної дисципліни «Вокальний клас»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів: 9, на II курсі – 2	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
Модулів на II курсі: I Змістових модулів: 2	Спеціальність: 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки: II Семестри: III, IV
Загальна кількість годин: 270	Перший (бакалаврський) рівень	Аудиторних: 35 год.
Тижневих годин на II курсі: III сем. – 1 IV сем. – 1		Практичні: 35 год.: III сем. – 18 год. IV сем. – 17 год.
		Самостійна робота: 21 год. III сем. – 10 год. IV сем. – 11 год.
		Види контролю: модульний контроль – 4 год.: III сем. – 2 год. IV сем. – 2 год. Залік – III сем.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: підготовка висококваліфікованих фахівців у процесі систематичних занять з вокалу, розширення музичного світогляду студентів шляхом практичного ознайомлення зі світовим та вітчизняним вокальним репертуаром; розвиток образного мислення і художнього смаку; формування викладацьких якостей під час роботи над розбором творів вокально-педагогічного репертуару для дітей молодшого шкільного віку; духовна підтримка та спрямування на професійно-творчій і особистісний розвиток, на готовність до самоорганізації та самовдосконалення.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування в студентів вокально-технічних та виконавських навичок на основі принципів вокальної методології;
- засвоєння основ методики формування, розвитку й охорони співацького голосу;
- практичне засвоєння методики роботи над музичними творами;
- оволодіння цілісними уявленнями про самостійне опанування музичного матеріалу;
- всебічний розвиток творчих здібностей та розкриття виконавського і викладацького потенціалу студентів.

У процесі навчання студент повинен засвоїти:

- будову голосового апарату;
- основи співацького дихання;
- значення та практичне застосування резонаторів у процесі звукоутворення і фонації;
- основні принципи звуковедення;
- основні методичні принципи роботи над музичними творами;
- специфіку вокально-виконавської та викладацької діяльності.

Також студент повинен опанувати такі вміння:

- використовувати прийоми звукоутворення та звуковедення на основі співацького дихання;
- вірно інтонувати;
- аналізувати вокальні твори: визначати жанр, музичну форму, характер твору, засоби музичної виразності тощо;
- добирати вокальний репертуар;
- виявляти професійні, креативні, творчі підходи у виконавській та викладацькій діяльності.

У робочій навчальній програмі з навчальної дисципліни «Вокальний клас» зазначені такі особливості організації навчального процесу і норми опрацювання навчального матеріалу, як програмні вимоги в поєднанні з підбором навчального вокального репертуару з урахуванням вокально-виконавських здібностей і естетичних уподобань студентів, критерії оцінювання тощо. Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-

рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип накопичення балів, отриманих у процесі навчання на II курсі.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Змістовий модуль 1 (II курс, III семестр)

Формування вокально-технічних навичок

Формування відчуття опори звуку. Співацьке дихання. Відпрацювання високої позиції звуку. Усвідомлення ролі музичного слуху у фонаційному процесі. Формування й розвиток вокального слуху. Співацька опора.

Тема 1. Фізіологічні механізми співацької опори.

Формування поняття про співацьку опору. Складові співацької опори: опора дихання, опора звуку, опора мовлення.

Тема 2. Співацька позиція звуку.

Відпрацювання високої співацької позиції звуку. Усвідомлення функцій складових вокального слуху (звуквисотний, динамічний, тембровий, ритмічний). Формування високого звучання та розвиток вокального слуху під час виконання вправ, вокалізів, творів. Продовження формування вокально-технічних навичок під час роботи над вивченням вокальних творів.

Змістовий модуль 2 (II курс, IV семестр)

Положення та функції звукоутворюючих органів у процесі співу

Усвідомлення ролі резонування в співацькій практиці. Оволодіння технікою імпедансу. Закріплення вокально-технічних навичок у процесі роботи над вокальним репертуаром.

Тема 3. Формування відчуття головного та грудного резонування.

Розуміння ролі головного та грудного резонаторів як «індикаторів» повноцінного звучання голосу. Відпрацювання відчуття резонування в процесі виконання вокальних вправ, вокалізів, творів.

Тема 4. Розвиток відчуття імпедансу.

Ознайомлення з поняттям про сильний та слабкий імпеданс.

Використання методів впливу на положення гортані та м'якого піднебіння, закріплення відчуття високого імпедансу шляхом зміцнення надскладкового простору.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	Усього	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль I									
Змістовий модуль 1 (II курс, III семестр)									
Формування вокально-технічних навичок									
Тема 1. Фізіологічні механізми співацької опори	14	9		9			5		
Тема 2. Співацька позиція звуку	14	9		9			5		
Модульний контроль	2							2	
Разом за змістовим модулем 1	30	18		18			10	2	
Форма контролю	Залік								
Змістовий модуль 2 (II курс, IV семестр)									
Положення та функції звукоутворюючих органів у процесі співу									
Тема 3. Формування відчуття головного та грудного резонування	14	8		8			6		
Тема 4. Розвиток відчуття імпедансу	14	9		9			5		

Модульний контроль	2						2	
Разом за змістовим модулем 2	30	17		17			11	2
Форма контролю	-							
Усього годин за модуль I	60	35		35			21	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль I		
Змістовий модуль 1 (II курс, III семестр)		
Формування вокально-технічних навичок		
1.	Співацька опора звуку.	5
2.	Складові співацької опори: опора дихання, опора звуку, опора мовлення.	4
3.	Висока співацька позиція звуку.	2
4.	Функції складових вокального слуху (звуквисотний, динамічний, тембровий, ритмічний).	1
5.	Формування високого звучання голосу та розвиток вокального слуху під час виконання вправ, вокалізів, творів.	4
6.	Удосконалення вокально-технічних навичок під час роботи над вивченням вокальних творів.	2
Разом за змістовим модулем 1		18
Змістовий модуль 2 (II курс, IV семестр)		
Положення та функції звукоутворюючих органів у процесі співу		
7.	Роль головного та грудного резонаторів у процесі фонації.	2
8.	Резонування в процесі виконання вокальних вправ, вокалізів, творів.	6
9.	Сильний і слабкий імпеданс.	2
10.	Методи впливу на положення гортані та м'якого	4

	піднебіння.	
11.	Високий імпеданс.	3
Разом за змістовим модулем 2		17
Усього		35

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількіс ть годин	Кількі сть балів
Модуль I			
Змістовий модуль 1 (II курс, III семестр)			
Формування вокально-технічних навичок			
1.	Відчуття співацької опори звуку. Використання дихальних вправ (за необхідності). Ознайомлення з тематичною літературою, з аудіо- та відеозаписами. Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу.	5	25
2.	Відпрацювання високої співацької позиції звуку. Ознайомлення з тематичною літературою, з аудіо- та відеозаписами. Продовження формування вокально-технічних навичок під час роботи над вивченням вокальних творів.	5	25
Разом за змістовим модулем 1		10	50
Змістовий модуль 2 (II курс, IV семестр)			
Положення та функції звукоутворюючих органів у процесі співу			
3.	Усвідомлення ролі головного та грудного резонаторів. Відпрацювання відчуття резонування в процесі вивчення вокальних творів. Ознайомлення з тематичною літературою, з аудіо- та відеозаписами.	6	30
4.	Засвоєння поняттям «імпеданс». Ознайомлення з тематичною літературою, з аудіо- та відеозаписами. Вивчення літературного та музичного текстів вокальних творів програмного матеріалу.	5	25
Разом за змістовим модулем 2		11	55
Усього		21	105

9. Методи навчання

На заняттях з навчальної дисципліни «Вокальний клас» застосовуються такі методи навчання:

- **метод розв'язання** різних за ступенем складності навчальних завдань (дозволяє формувати в студентів систему практичних умінь і навичок, активізує їх навчальну діяльність);
- **метод ілюстрування** (застосування викладачем елементів показу правильного звукоутворення та звуковедення);
- **метод звукового регулювання** (дозволяє студентам контролювати звучання власного голосу, а також знаходити оптимальний режим роботи голосового апарату в процесі співу з музичним супроводом);
- **метод педагогічного аналізу** (формує педагогічне мислення студентів у конкретних педагогічних та виконавських ситуаціях засобом аналізу власних дій, розвиває їх вокальний, емоційний слух);
- **метод ескізної роботи над твором** (дозволяє набути навичок детальної роботи над вокальними творами, постановки вірних виконавських завдань тощо для застосування їх у подальшій викладацькій та виконавській діяльності).

10. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з навчальної дисципліни «Вокальний клас» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, що розташована нижче.

Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Вокальний клас»

II курс

Модулі	Модуль I			
Назва змістового модуля	Змістовий модуль 1. Формування вокально технічних навичок		Змістовий модуль 2. Положення та функції звукоутворюючих органів у процесі співу	
Кількість балів за модуль	264		258,5	
Заняття	1	2	3	4
Години	9	9	8	9
Теми змістових модулів (практичні заняття) – 367,5 б.	Фізіологічні механізми співацької опори (10+0,5)*9 = 94,5 б.	Співацька позиція звуку (10+0,5)*9 = 94,5 б.	Формування відчуття головного та грудного резонування (10+0,5)*8 = 84 б.	Розвиток відчуття імпедансу (10+0,5)*9 = 94,5 б.
Самостійна робота – 105 б.	5*5 = 25 б.	5*5 = 25 б.	5*6 = 30 б.	5*5 = 25 б.
Види поточного контролю – 50 б.	Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.))		Модульна контрольна робота (прослуховування (25 б.))	
Підсумковий контроль	Залік		-	
Усього	269,5+264 (бали за I курс)+264=797,5 балів; Коефіцієнт – 7,975		258,5	

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 1	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	18	9
2.	Робота на практичному занятті	10	18	180
3.	Самостійна робота	5	10	50
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		269,5+264 (бали за І курс)+264=797,5		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		7,975		
Підсумковий рейтинговий бал		100		

№ п/п	Вид діяльності Змістовий модуль 2	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування практичних занять	0,5	17	8,5
2.	Робота на практичному занятті	10	17	170
3.	Самостійна робота	5	11	55
4.	Модульна контрольна робота	25	1	25
Всього без підсумкового контролю		258,5		
Всього без підсумкового контролю з урахуванням коефіцієнта		-		
Підсумковий рейтинговий бал		-		

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне прослуховування, співбесіда, модульний контроль, залік.
- **методи самоконтролю:** уміння самостійно розучувати та проводити аналіз творів навчального вокального репертуару.

Кожний змістовий модуль включає бали за роботу студента на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль. Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У таблицях, що розташовані нижче, представлено розподіл балів, які отримують студенти впродовж вивчення навчальної дисципліни «Вокальний клас» на II курсі.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T1	T2	25	269,5+264 (бали за I курс)-264= 797,5	7,975	100
119,5	119,5				

Змістовий модуль 2			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T3	T4	25	258,5	-	-
114	119,5				

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, за виконання самостійної роботи і модульний контроль залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасності виконання навчальних завдань;
- ✓ повноти обсягу та якості їх виконання;
- ✓ якості виконання самостійної роботи;
- ✓ творчого підходу у виконанні завдань;
- ✓ ініціативності в навчальній діяльності.

12. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма;
- вокальні твори;
- навчально-методична література.

Орієнтовний вокально-педагогічний репертуар

Змістовий модуль 1-2 (II курс)

Класичні твори

Аляб'єв О. «Я вас любил», «И я выйду ль на крылечко...»
 Білаш О. «Впали роси на покоси», «Прилетіла ластівка»
 Брамс Й. «О милая дева»
 Булахов П. «Тук, тук, тук... как сердце бьётся!», «И нет в мире очей»
 Варламов О. «Красный сарафан»
 Векерлен Ж. «Девы, спешите», «Пастушка-резвушка»
 Верменич В. «Чорнобривці»
 Гайдн Й. «Серенада»
 Глінка Н. «Жаворонок», «Не говори, что сердцу больно», «Свадебная песня»
 Гріг Е. «В човні»
 Даргомижський О. «Не скажу никому...», «Юноша и дева»
 Домінчен К. «Я до кладочки іду»
 Лисенко М. «Айстри», «Не дивися на місяць весною»
 Манюшко С. «Золота рибка»
 Массне Ж. Арія Шарлотти «Сльози» з опери «Вертер»
 Моцарт В. Арія Бастьєна, Бастьєни з опери «Бастьєн і Бастєна», арії Керубіно з опери «Весілля Фігаро», «Довольство жизнью», «Маленька пряля»
 Рахманінов С. «Сон»
 Римський-Корсаков М. «Не ветер, вея с высоты»
 Скарлатті А. «Стріли Амура»
 Чайковський П. Арія Ольги з опери «Євгеній Онєгін», «Мой садик», «Колыбельная в бурю»
 Шуберт Ф. «К музыке», «Форель»
 Шуман Р. «Лотос»

Народні пісні

«Дівчинонька по гриби ходила» в обр. П. Сокальського
 «Лугом іду, коня веду», «Ой і не стелися, хрещатий барвінку», «Ой на гору козак воду носить...» в обр. М. Лисенка
 «Над беріженьком стояла» в обр. С. Людкевича
 «Та рибалочка по бережку» в обр. Я. Бігдая
 «Ти, кропивонько» в обр. Л. Ревуцького
 «Тихо над річкою...» (дуєт) в обр. Г. Верьовки

Вокально-педагогічний репертуар для дітей молодшого шкільного віку1 клас

Розспіви: «У школу», «Диби, диби», «Добрий день», «Тук, тук чобіток»

Українська народна пісенна творчість:

- Українські дитячі лічилки: «Кумо, Кумо, що возила?», «Ходить квочка», «Раз, два, три, чотири»
- Українські народні пісні: «Веселі гуси», «Ой, єсть в лісі калина», «Вийди, вийди сонечко», «Щебетала пташечка», «Ой, на горі жито»
- Українські щедрівки: «Щедрівочка щедрувала»
- Українські колядки: «Коляд, коляд колядниця»
- Українські веснянки: «Подоляночка»

Пісні композиторів з супроводом:

Верменич В. «Вишиванка», «Запрошення Діда Мороза»

Дремлюга М. «Пісня про школу»

Козицький П. «А вже красне сонечко»

Левіна З. «Що нам осінь принесе»

Степовий Я. «Вишенька-черешенька», «Сніжинки»

Філіпенко А. «Святковий вальс», «Новорічна», «Зацвіла в долині»

Фільц Б. «Морозець»

2-3 класи

Розспіви: «Дощику», «До школи час», «Ми хлопчики», «Дівчатка ми»

Українська народна пісенна творчість:

Українські веснянки: «Подоляночка», «А ми просо сіяли», «Ой на горі жито», «Вийшли в поле косарі»

Українські щедрівки та колядки: «Щедрик», «Ой, сивая та і зозуленька»

Українські народні пісні: «Галя по садочку ходила», «Ой минула вже зима», «Ой, на горі льон», «Прилетіла перепілонька»

Пісні композиторів з супроводом:

Білаш О. «Пшениченька»

Верменич В. «Калинова пісня»

Кос-Анатольський А. «Кептарик»

Лисенко М. Пісня Лисички з опери «Коза-дереза»

Філіпенко А. «Веселий музикант», «Берізонька»

На II курсі студент повинен вивчити:

в III семестрі: 1 вокаліз

1 вокальний твір (арію чи романс)

1 українську народну пісню (вміти виконувати з музичним супроводом та a cappella)

1 пісню для молодшого шкільного віку (1-4 кл.) під власний супровід

у IV семестрі: 1 вокаліз

1 вокальний твір (арію чи романс)

1 українську народну пісню (вміти виконувати з музичним супроводом та а саррелла)

1 пісню для молодшого шкільного віку (1-4 кл.) під власний супровід

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – повні та міцні знання навчального матеріалу в межах обов'язкового обсягу: блискучі вокально-виконавські здібності та викладацькі задатки, творча самобутність, працездатність, бажання подальшого професійного розвитку.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань навчального матеріалу без суттєвих (грубих) помилок: належні вокально-виконавські здібності, працездатність, виявлення спромоги професійно й творчо підійти до виконання навчальних завдань.
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому хороший рівень знань навчального матеріалу з незначною кількістю помилок, пов'язаних із відсутністю професійної стабільності, яскравого творчого виявлення тощо.
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань навчального матеріалу зі значною кількістю недоліків (демонстрування посередніх вокально-технічних та виконавських навичок, відсутність творчого натхнення тощо), проте достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий, але допустимий рівень знань навчального матеріалу, наявність суттєвих помилок у розумінні вокально-виконавських та викладацьких завдань.
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань навчального матеріалу з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.

F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань навчального матеріалу, що вимагає повторного вивчення дисципліни.
----------	------------------------	---

13. Рекомендована література

Основна

1. Можайкіна Н. С. Методика викладання вокалу / Н. С. Можайкіна // Хрестоматія: навчальний посібник. – К. : Видавництво Ліра-К, 2016. – 216 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 2 примірники).
2. Овчаренко О. А. Основи вокальної методики : наук.-метод. посіб. / Н. А. Овчаренко; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг : Вид. дім, 2006. – 116 с. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua
3. Оганезова-Григоренко О. В. Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів у процесі фахової підготовки : [монографія] / О. В. Оганезова-Григоренко. – Одеса : Астропринт, 2011. – 128 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 1 примірник).
4. Хоменко А. Б. Постановка голосу : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. і вчителів музики шкіл різного типу / А. Б. Хоменко, В. І. Коробка, В. М. Курсон, Н. В. Крутько. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 128 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 1 примірник).
5. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу / Ю. Є. Юцевич // Навч.-метод. посібник для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, учителів шкіл різного типу. – К.: ІЗМН, 1998. – 160 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 1 примірник).
6. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю. Є. Юцевич. – Київ, 1998. – 160 с. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua

Додаткова

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) / В. Г. Антонюк // Підручник. – К. : ЗАТ «Віпол», 2007. – 174 с.
2. Антонюк В. Г. Постановка голосу / В. Г. Антонюк // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Українська ідея, 2000. – 68 с.
3. Голос людини та вокальна робота з ним / Автор. колектив кафедри співу Інституту мистецтв // Монографія. – Івано-Франківськ : Видавництво

- Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 336 с.
4. Голубев П. В. Советы молодым педагогам-вокалистам / П. В. Голубев. – М. : Музгиз, 1963. – 87 с.
 5. Детский голос / Под ред. В. Н. Шацкой. – М. : Педагогика, 1970.
 6. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Б. Дмитриев. – М. : Музыка, 1968. – 675 с.
 7. Дорошок В. Д. Сливацький М. Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики / В. Д. Дорошок, М. Ю. Сливацький. – Івано-Франківськ, 2007.
 8. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. – К. : Музична Україна, 1971. – 90 с.
 9. Морозов В. Резонансная теория искусства пения и вокальная техника выдающихся певцов / В. Морозов. – М., 2001.
 10. Юцевич Ю. Музыка : словник-довідник / Ю. Юцевич. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 352 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Нотний матеріал.
2. Навчально-методична література.
3. Музичний матеріал.